

SXEDIO.62C

12.11.1925: ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΣΥΜΦΩΝΟΥΝ ΣΕ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ. Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΠΟΙΚΙΩΝ ΑΠΑΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΟΤΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΘΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΟΥΝ ΣΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΛΑΟ ΟΤΑΝ ΘΑ ΦΘΑΣΕΙ ΣΕ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΒΑΘΜΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η συζήτηση στην αντιφώνηση προς τον Αρμοστή στην πρώτη συνεδρία του διευρυμένου Νομοθετικού Συμβουλίου συνεχίστηκε χωρίς πολλές εκπλήξεις.

Τα πρακτικά της συνεδρίας έχουν ως εξής:

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΠΕΜΠΤΗΣ

12 Νοεμβρίου **1925**, Ωρα **9.30** π.μ..

(Προεδρία Αποικιακού Γραμματέα)

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Επειτα το Συμβούλιο εισέρχεται στην ημερήσια διάταξη η οποία είναι η συζήτηση στο σχέδιο της αντιφώνησης, διαβάζεται δε η **2η** παράγραφος.

Ο κ. Σταυρινάκης λέγει ότι ο φόρος των **92.799** λιρών **11** σελ και **2** γροσίων επιβαρύνει την Κύπρον από της συνθήκης του **1878** και εξακολουθεί να πληρώνεται προς μεγάλη αδυναμία και καταστροφή του τόπου. Μεγάλες προσπάθειες καταβλήθηκαν και εντός και εκτός της αίθουσας του Νομοθετικού για να απαλλαγεί η Κύπρος από τον επαχθή τούτο φόρο αλλά όλες οι προσπάθειες ναυαγούσαν προσκρούοντας στη συνθήκη του **1878**.

Μετά την προσάρτηση όμως της Νήσου η συνθήκη έπαυσε και έπρεπε να παύσει και ο φόρος. Δυστυχώς ενώ ο λαός της Κύπρου περίμενε ότι θα απαλλασσόταν από τον επαχθή φόρο παραμένει πάντοτε ο ίδιος σε βάρος του λαοί. Σε επίμετρο έρχεται το διάταγμα του **1925** και με ειδική διάταξη επιβάλλεται ο ίδιος φόρος.

Ο ομιλητής υποβάλλει ευλαβώς την πράκλση όπως η Α. Εξοχότης διαβιβάσει στο υπουργείο τη ζωνρή επιθυμία του Κυπριακού λαού να απαλλαγεί η νήσος από το φόρο αυτό, που ανακόπτει την πρόοδο και ευημερία του τόπου.

Ο Εγιούπ υποστηρίζει τα όσα λέχθηκαν από το έντιμο μέλος.

Ο ταμίας συμφωνεί επίσης με τον προηγούμενο ομιλητή και δηλώνει ότι επιθυμία όλων των επισήμων μελών είναι να εξευρεθεί τρόπος για την άρση του υπολοίπου ποσού των **42.000** λιρών.

Η δεύτερη παράγραφος γίνεται δεκτή μετά διαβάζεται η τρίτη παράγραφος η οποία γίνεται επίσης δεκτή.

Διαβάζεται η 4η παράγραφος και ο κ. Χατζηπαύλου ευχαριστεί την Κυβέρνηση διότι είναι ίσως η πρώτη φορά κατά την οποία γίνεται λόγος για την προστασία των εργατικών τάξεων, εκφράζει δε την ελπίδα ότι θα ψηφισθεί ειδική νομοθεσία για τους εργάτες που καταγίνονται σε επικίνδυνες εργασίες και ευχαριστεί το Θεό διότι τον έταξε προστάτη των εργατών.

Ο Εισαγγελέας λέγει ότι λήφθηκε ήδη πρόνοια για τους εργάτες. Η Κυβέρνηση δε ήδη μετακάλεσε από την Αγγλία ειδικό επόπτη για τα μεταλλεία και δήλωσε ότι συντάσσονται τώρα κανονισμοί οι οποίοι θα προσαχθούν προς έγκριση στην παρούσα σύνοδο του Συμβουλίου.

Ο κ. Ρωσσίδης λέγει ότι όλα τα μέλη του Συμβουλίου εκλέγηκαν από τον εργατικό πληθυσμό για να προστατεύσουν τα συμφέροντα του και πρέπει να μη νομισθεί ότι ο κ. Χατζηπαύλου έχει το μονοπώλιο της φροντίδας για την εργατική τάξη.

Η 4η παράγραφος γίνεται δεκτή, μετά διαβάζεται η 5η στην οποία ζητεί να επιφέρει τροπολογία ο κ. Ρωσσίδης για την άρση της δεκάτης, υποστηριζόμενη από τον κ. Εμφιετζή, αλλά ύστερα από ένσταση του Εισαγγελέα η πρόταση αποσύρεται.

Ο κ. Παυλίδης παρατηρεί ότι ως έχει η παράγραφος ακριβώς προνοεί για το όλο φορολογικό

σύστημα και κάμνει ειδική μνεία για το φόρο της δεκάτης ως επαχθούς.

Ο Πρόεδρος ενίσταται στην πρόταση γίνεται δεκτή η Πέμπτη παράγραφος ως έχει.

Διαβάζεται η έκτη παράγραφος λαμβάνοντας δε το λόγο ο κ. Κακογιάννης λέγει ότι είναι ευχάριστο το ότι η Κυβέρνηση χορηγεί δάνειο σπόρο στους γεωργούς, τονίζει όμως ότι η παρεχόμενη στα χωριά Λεμεσού ποσότητα δανείου σπόρου είναι πενιχρή ώστε πολλοί των γεωργών οργανώνονται να την αποδεχθούν. Ελπίζει όμως ότι η Κυβέρνηση θα συντελέση προς βελτίωση της θέσης των γεωργών χορηγούσα μεγαλύτερη ποσότητα δανείου σπόρου.

Η παράγραφος γίνεται δεκτή μετά διαβάζεται η 7η παράγραφος η οποία γίνεται επίσης δεκτή και αποτελεί μέρος της αντιφώνησης.

Διαβάζεται η 8η παράγραφος.

Ο Μητροπολίτης Κιτίου υποστηρίζει την παράγραφο αυτή διότι αφορά την οικονομική ανύψωση του τόπου. Παρατηρεί ότι η γεωργική τράπεζα με κεφάλαια 50 χιλ. λιρών και με όρους όχι μορφής ευεργετικής για τους γεωργούς είναι ανεπαρκής και εκμεταλλευτική.

Ο Εισαγγελέας λέγει ότι η γεωργική τράπεζα είναι δημιούργημα της Κυβέρνησης, εάν δε ψηφίσουν εναντίον της παραγράφου ψηφίζουν εναντίον του ιδρύματος, το οποίο έχει δημιουργηθεί. Το κεφάλαιο της γεωργικής τράπεζας δεν θα περιορισθεί στο κεφάλαιο των 50 χιλιάδων λιρών, αλλά θα είναι απεριόριστο, γι' αυτό παρακαλούνται τα εντιμα μέλη να δώσουν καιρό στην τράπεζα να δοκιμασθεί.

Ο κ. Εμφιετζής παρατηρεί ότι η Τράπεζα δανείζει προς 9% για να φθάνει ο τόκος στα 13%. Ιδρύθηκε αυτή για να προστατεύσει τους αγροτικούς πληθυσμούς από την τοκογλυφία, ενώ υπάρχουν ιδιώτες που δανείζουν προς 6% και 7%.

ι.Τίθεται σε ψηφοφορία η 8η παράγραφος η οποία γίνεται δεκτή με τις ηνωμένες ψήφους των ελληνικών και των οθωμανικών μελών. Έτσι το σχέδιο

της αντιφώνησης ψηφίζεται ως έχει.

Μετά από αυτά η συνεδρία αναβάλλεται για το απόγευμα της ίδιας ημερας στις **2.30** μ.μ."

Για τους Ελληνες βουλευτές υπήρχε και άλλος τρόπος να διαδηλώσουν τη απαίτη τους για παροχή πολιτικών ελευθεριών.

Ο δρόμος αυτός ήταν γνωστός και συνίστατο στην υποβολή υπομνημάτων στον υπουργό Αποικιών.

Ετσι στις **15** Νοεμβρίου, τρεις μόνο μέρες μετά την καταψήφιση του σχεδίου του Κιτίου στο νομοθετικό, οι Ελληνες βουλευτές απηύθυναν ένα νέο υπόμνημα στον υπουργό Αποικιών, στο οποίο επαναλάμβαναν το αίτημά τους για ένωση και για πολιτικές ελευθερίες:

"Εντιμότητα,

Οι υποφαινόμενοι, αντιπρόσωποι εν τω Νομοθετικώ Συμβουλίω των Ελλήνων κατοίκων της νήσου ταύτης, συγκροτούντων τα **4/5** του πληθυσμού αυτής και έχοντες υπ' όψει αφ' ενός μεν τα δόγματα περί δικαίου των Εθνικοτήτων περί ελευθερίας αυτών και περί αυτοκαθορισμού των λαών και αφ' ετέρου το εσχάτως επιβληθέν επί την ημετέραν νήσον σύνταγμα διά των από **10ης** Μαρτίου **1925** Ανοικτών Γραμμάτων της Α. Βρετανικής Μεγαλειότητας, λαμβάνομεν την τιμήν να υποβάλωμεν προς την Υμετέραν εντιμότητα τα ακόλουθα:

2. Ερμηνεΐς γινόμενοι των αισθημάτων και πόθων του Ελληνικού λαού της νήσου διαδηλούμεν προς την Υμετέραν Εντιμότητα, ότι ούτος εν εγκαρτερήσει εμμένων σταθερώς και ανενδότως επί την Εθνικήν αυτού ιδεολογίαν, τρέφει την ακλόνητον πεποίθησιν ότι συντόμως θέλει παρασχεθή εις την Κυβέρνησιν της Α. Βρετανικής Μεγαλειότητας ή εϋθετος περίστασις όπως ικανοποιήση εύλογον ιερόν δίκαιον και κατά πάντα λόγον νόμιμον αυτού πόθον, και επιτρέψη την μετά της μητρός Ελλάδος ένωσιν αυτού μεθ' ης

συνδέεται διά δεσμών ιερών, αίματος θρησκείας, γλώσσης, ιστορίας, παραδόσεων και κοινής Εθνικής συνειδήσεως. Στηρίζων ο Κυπριακός λαός την πεποίθησιν του ταύτην επί το δίκαιον του πόθου του, μετ' εμπιστοσύνης και καρτερίας νομίζει ότι δύναται να αποβλέπη προς την Κυβέρνησιν του μάλλον φιλελεύθερου Ανακτος διά την πλήρη ικανοποίησιν τούτου.

3. Ευσεβάστως εκφράζομεν την θλίψιν και πικράν απογοήτευσιν του Κυπριακού λαού και την ζωηράν αυτού διαμαρτυρίαν επί το ότι το νέον σύνταγμα το επιβληθέν επί την ημετέραν Νήσον παρείδεν όλως την εύλογον και κατά πάντα λόγον δικαίαν αυτού αξίωσιν, όπως τουλάχιστον εφ' όσον η νήσος κατέχεται υπό της Μ. Βρετανίας παραχωρηθώσιν αυτώ μείζονες και πραγματικά πολιτικά ελευθερία. Δικαίως ο Κυπριακός λαός ανέμενεν όπως ίδη διά του νέου Συντάγματος τους εαυτού αντιπροσώπους περιβεβλημένους διά πραγματικών και θετικών δικαιωμάτων συμμετοχής εν τη ενασκήσει της Νομοθετικής και Εκτελεστικής Εξουσίας της νήσου. Διαμαρτυρούμενος επί τούτω ο κυπριακός λαός τρέφει αδιάσειστον την πεποίθησιν ότι η υπεύθυνος έναντι του φιλελεύθερου Βρετανικού Κοινοβουλίου της μητρός ταύτης των Συνταγματικών ελευθεριών των λαών Κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος, θέλει αποκαταστήση εν τούτω πλήρη δικαιοσύνην επί της αποικίας αυτής ταύτης, όπως έπραξε και αλλαχού, λαμβάνουσα πάσαν πρόνοιαν όπως κατ' αναλογίαν του πληθυσμού ασφαλισθώσι τα προσήκοντα δικαιώματα της Μωαμεθανικής μειονότητας, μεθ' ης είμεθα πρόθυμοι και έτοιμοι, σεβαστών γενομένων των δικαιωμάτων αυτής, να συνεργασθώμεν προς προαγωγήν της κοινής ευημερίας και των κοινών συμφερόντων.

Εν Λευκωσία **15** Νοεμβρίου **1925**

Διατελούμεν Εντιμότατε,
Μετά βαθυτάτης υπολήψεως

Προς τον Εντιμότατον
επί των Αποικιών υπουργόν

της Μεγάλης Βρετανίας

(Μεταγλώττιση)

" Εντιμότητα,

Οι υποφαινόμενοι, αντιπρόσωποι των Ελλήνων κατοίκων της νήσου αυτής στο Νομοθετικό Συμβούλιο, που αποτελούν τα **4/5** του πληθυσμού της και έχοντες υπόψη αφ' ενός μεν τα δόγματα για το δίκαιο των Εθνικοτήτων για την ελευθερία τους και για αυτοκαθορισμό των λαών και αφ' ετέρου το σύνταγμα που επιβλήθηκε στη νήσο μας με τα Ανοικτά Γράμματα από τις **10** Μαρτίου **1925** της Α. Μεγαλειότητας, λαμβάνουμε την τιμή να υποβάλουμε προς την εντιμότητα Σας τα ακόλουθα:

2. Γινόμενοι ερμηνείς των αισθημάτων και πόθων του Ελληνικού λαού της νήσου διαδηλούμε προς την Εντιμότητα Σας, ότι αυτός εμμένοντας σταθερά με εγκαρτέρηση και ανένδοτα στην Εθνική του ιδεολογία, τρέφει την ακλόνητη πεποίθηση ότι σύντομα θα παρασχεθεί στην Κυβέρνηση της Α. Βρετανικής Μεγαλειότητας ή εύθετη περίσταση όπως ικανοποιήσει εύλογο ιερό δίκαιο και κατά πάντα λόγο νόμιμο πόθον του, και επιτρέψει την ένωση του με τη μητέρα Ελλάδα με την οποία συνδέεται με ιερούς δεσμούς αίματος θρησκείας, γλώσσας, ιστορίας, παραδόσεων και κοινής Εθνικής συνείδησης. Στηρίζοντας ο Κυπριακός λαός την πεποίθηση του αυτή στο δίκαιο του πόθου του, με εμπιστοσύνη και καρτερία νομίζει ότι μπορεί να αποβλέπει προς την Κυβέρνηση του μάλλον φιλελεύθερου Ανακτος για την πλήρη ικανοποίησή του.

3. Ευσεβάστως εκφράζομε τη θλίψη και πικρή απογοήτευση του Κυπριακού λαού και τη ζωηρή του διαμαρτυρία για το ότι το νέο σύνταγμα που επιβλήθηκε στη Νήσο μας παρείδεν την εύλογη και κατά πάντα λόγο δίκαιη του αξίωση, όπως τουλάχιστον εφόσον η νήσος κατέχεται από της Μ. Βρετανία παραχωρηθούν σε αυτό μεγαλύτερες και πραγματικά πολιτικές ελευθερίες. Δίκαια ο Κυπριακός λαός

ανέμενε όπως δει με το νέο Σύνταγμα τους αντιπροσώπους του περιβλημένους με πραγματικά και θετικά δικαιώματα συμμετοχής στην ενάσκηση της Νομοθετικής και Εκτελεστικής Εξουσίας της νήσου. Διαμαρτυρόμενος γι' αυτό ο κυπριακός λαός τρέφει αδιάσειστη την πεποίθηση ότι η υπεύθυνη έναντι του φιλελεύθερου Βρετανικού Κοινοβουλίου της μητέρας των Συνταγματικών ελευθεριών των λαών κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητας, θα αποκαταστήσει στον τόπο πλήρη δικαιοσύνη στην αποικία της, όπως έπραξε και αλλού, λαμβάνοντας κάθε πρόνοια όπως κατ' αναλογία του πληθυσμού ασφαλισθούν τα προσήκοντα δικαιώματα της Μωαμεθανικής μειονότητας, με την οποία είμαστε πρόθυμοι και έτοιμοι, αφού γίνουν σεβαστά τα δικαιώματα της, να συνεργασθούμε προς προαγωγή της κοινής ευημερίας και των κοινών συμφερόντων.

Η απάντηση του Υπουργού Αποικιών ήλθε μέσω του Αποικιακού Γραμματέα Ρ. Πόπαμ Λόββ και ήταν πολύ ξεκάθαρη: Το θέμα της ένωσης έκλεισε μια για πάντα.

Επαναλάμβανε ακόμα ότι θα μπορούσαν να δοθούν πολιτικές ελευθερίες όταν οι κύπριοι έφθαναν σε ικανοποιητικό βαθμό πολιτικής ανάπτυξης:

ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΥ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΚΥΠΡΟΥ

Αρ. 924/25
23 Φεβρουαρίου 1926

Κύριοι,

Αναφερόμενος στο γράμμα σας της 4 Δεκεμβρίου 1925 με έγκλειστο υπόμνημα που απευθύνεται προς τον έντιμο υπουργό των Αποικιών από μέρους τω μη Μωαμεθανικών μελών του Νομοθετικού Συμβουλίου κάνοντας έκκληση υπέρ της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα, ή εάν αυτό δεν επιτευχθεί υπέρ της παροχής περισσοτέρων εξουσιών αυτοδιοίκησης, έχω εντολή του Κυβερνήτη να σας πληροφορήσω ότι το υπόμνημα διαβιβάστηκε στον υπουργό των Αποικιών, ο οποίος επιθυμεί όπως σε απάντηση γνωστοποιηθεί προς

αυτούς που το υπέγραψαν ότι όπως ήδη γνωρίζουν καλώς, το ζήτημα της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα έκλεισε τελειωτικά και δεν μπορεί να επανανοίξει και ότι με λύπη παρατηρεί ότι υποβάλλοντες την παρούσα αίτηση, φαίνεται ότι λησμόνησαν ότι η Κύπρος τώρα κηρύχθηκε αποικία του στέμματος και απέβλεψαν τόσο ελαφρά προς το πνεύμα του σοβαρού όρκου πίστης προς την Α. Μ. τον βασιλέα, τον οποίο ο καθένας από αυτούς έλαβε κατά την έναρξη του Νομοθετικού Συμβουλίου στις 6 Νοεμβρίου 1925.

2. Πρέπει να προσθέσω ότι ο υπουργός των Αποικιών επί πλέον πληροφορεί σχετικά με την αίτηση για ευρύτερες εξουσίες αυτοδιοίκησης ότι παρόλον ότι είναι πάντοτε διατεθειμένος να εξετάσει με συμπάθεια την επιθυμία των κατοίκων της Αποικίας για μεγαλύτερο μέρος στη διοίκηση των υποθέσεων της, δεν νομίζει ότι η Κύπρος έφθασε ακόμη σε τέτοιο βαθμό πολιτικής ανάπτυξης η οποία θα δικαιολογούσε προς το παρόν την παραχώρηση μεγαλύτερων συνταγματικών ελευθεριών.

Εχω την τιμή να διατελώ Κύριοι

ευπειθής θεράπων σας

P. ΠΟΠΑΜ ΛΟΒΒ

Αποικιακός Γραμματέας